

สรุปผลของการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมของวรรณกรรม สิริจันโทวาท ยอดคำสอน ฉบับนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ๓ ประเด็น คือ ๑) ความเป็นมาและความสำคัญของวรรณกรรม สิริจันโทวาทยอดคำสอน ๒) หลักพุทธธรรมในวรรณกรรมสิริจันโทวาท ยอดคำสอน และ ๓) วิเคราะห์คุณค่าหลักพุทธธรรมในวรรณกรรม สิริจันโทวาทยอดคำสอน ที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาตรวจสอบเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ จึงสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลของการศึกษาวิจัย

๕.๑ จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ พบว่า

ความเป็นมาของวรรณกรรม สิริจันโทวาท ยอดคำสอน นั้นพบว่าผู้แต่งก็คือท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) ซึ่งได้แต่งขึ้นในช่วงที่ท่านดำรงสมณศักดิ์ที่พระราชาคณะในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๖ – ๒๔๕๗ ซึ่งอยู่ระหว่างรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ นั้นเอง โดยมีการตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๖๔ โดยสำนักพิมพ์สาส์นสวรรค์ หลังจากนั้นได้มีการชำระและถูกตีพิมพ์ขึ้นอีก ๒ ครั้ง โดย ดร.ปรีชา พิณทอง เป็นผู้ชำระ จัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์ ศิริธรรม ออฟเซ็ท ในจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งถือเป็นวรรณกรรมที่พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) ได้ประพันธ์ แต่งขึ้นเป็นภาษาไทยอีสานเพียงเล่มเดียวเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์อบรมสั่งสอนประชาชน และวิจารณ์คติความเชื่อในเรื่องของพุทธทำนายถึงความเสื่อมเมื่อพุทธศาสนาได้ล่วงเข้าสู่สามพันปีหลังพุทธกาล เพื่อแก้ไขปัญหาดคติความเชื่อที่ผิดๆ เหล่านี้ในภาคอีสาน โดยวรรณกรรม เรื่องสิริจันโทวาท ยอดคำสอน นี้จัดอยู่ในวรรณกรรมประเภทวรรณกรรมคำสอน อันเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่อยู่ในกลุ่ม ของวรรณกรรมทางพุทธศาสนาอีกด้วย ในส่วนลักษณะการแต่งวรรณกรรมสิริจันโทวาทยอดคำสอน นั้นนอกจากการใช้ภาษาถิ่นอีสานเป็นสำคัญแล้วยังพบว่าใช้การแต่งด้วยคำประพันธ์แบบประเภทโคลงสาร หรือกลอนอ่านสัพพสดหรือเทียมแอก (ทบแอก) และการแต่งแบบกาพย์อีสานเป็นหลัก ในด้านเนื้อหาประกอบไปด้วยเรื่องของพุทธประวัติ ความเคารพในคุณแห่งครูบาอาจารย์ บิดามารดา เนื้อหาความเชื่อในการทำนายพุทธศาสนา บาปบุญคุณโทษ และการระลึกถึงคุณของพระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์สุจริต หลักการทำมาหากิน ความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ และการเชื่อในคำสั่งสอนของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ ทำให้เห็นถึงอิทธิพลทางพุทธศาสนาที่มีต่อวรรณกรรมสิริจันโทวาทยอดคำสอนนี้

อย่างชัดเจน และเห็นถึงคุณค่าทั้งในด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และสื่อการสอนทางพุทธธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้

๕.๒ จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า

หลักพุทธธรรมโดยทั่วไปนั้นหมายถึงหลักคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงสอนในเรื่องของหลักการประพฤติปฏิบัติที่ต้งาม โดยมี ๒ เรื่องสำคัญที่แสดงในหลักของพุทธธรรมคือ ๑) แสดงหลักความจริงสายกลาง ที่เรียกว่า มัชฌิมนิคมหรือเรียกเต็มว่า มัชฌิมนิคมเทศนาว่าด้วยความจริงตามแนวของเหตุผลบริสุทธิ์ตามกระบวนการของธรรมชาติ ๒) แสดงข้อปฏิบัติสายกลาง ที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาอันเป็นหลักการครองชีวิตของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิตไม่หลงมกมาย มุ่งผลสำเร็จคือความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในวรรณกรรมสิริจันโทวาทยอดคำสอนนี้มีหลักพุทธธรรมสอดแทรกปรากฏไว้ในเนื้อหาอยู่ทั้งหมด ๘ หลักพุทธธรรม คือ

๑. พุทธธรรมว่าด้วยการปกครอง ในวรรณกรรมกล่าวถึงความตั้งมั่นในการปกครองโดยยึดมั่นในหลักทศพิธราชธรรม ในการปกครองไพร่ฟ้าของกษัตริย์อยู่ ๒ พระองค์ปรากฏอยู่คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๖) ในวรรณกรรมสิริจันโทวาทยอดคำสอน

๒. พุทธธรรมว่าด้วยผู้อยู่ใต้ปกครอง ในวรรณกรรมกล่าวถึงการเป็นผู้ใต้ปกครองที่ดีควรที่จะซื่อสัตย์ ช่วยเหลือประเทศด้วยการจ่ายภาษี และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์เพื่อที่จะทำให้บ้านเมืองนั้นมีความมั่นคงสงบสุขเกิดขึ้น

๓. พุทธธรรมว่าด้วยความกตัญญูตเวที ในวรรณกรรมกล่าวถึงการมีความกตัญญูตเวทีนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งดังนั้นทุกคนควรมีความกตัญญูต่อผู้ที่มีบุญคุณทั้งบิดามารดา ครูบาอาจารย์ อันเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญในชีวิต

๔. พุทธธรรมว่าด้วยความเสียสละ ในวรรณกรรมกล่าวถึงการเสียสละของมารดาที่ต้องอดทนเพื่อลูก และพระราช าทิต้องรับผิดชอบความสงบให้แก่ไพร่ฟ้าประชาชน ที่สำคัญคือทั้งบิดามารดาและพระราชาท่างเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อให้เกิดความสุขแก่ส่วนรวม

๕. พุทธธรรมว่าด้วยสัมมาอาชีวะ ในวรรณกรรมกล่าวถึงการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่โกงราคา ไม่โกงตาชั่ง มีความขยันขันแข็ง ไม่เกียจทามาหากินด้วย ไม่ติดสุราฝิ่นและการพนัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและมีความสุข

๖. พุทธธรรมว่าด้วยศีล ในวรรณกรรมกล่าวถึงการรักษาศีลและให้ทาน จะทำให้สมปรารถนาในสิ่งนั้น ๆ หากใครไม่รักษาศีลและให้ทานทำแต่เรื่องไม่ดี จะมีแต่ความทุกข์ร้อนและเรื่องไม่ที่เป็นทุกข์เข้ามาในชีวิตนั่นเอง

๗. พุทธธรรมว่าด้วยความเจริญ ในวรรณกรรมกล่าวถึง คำทำนายว่าเมื่อเข้าสู่ พุทธศักราชล่วงเข้าสามพันปีแล้ว บ้านเมืองจะมีความสุขทั่วทุกแห่งหน ประชาชนจะได้รับความสะดวกสบาย มีเสื้อผ้าอาภรณ์ ที่อยู่อาศัย อาหาร ทั้งสองข้างทางจะมีโรงงานอุตสาหกรรม และเงินจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อผู้คน ซึ่งเป็นความเจริญทางกายภาพมากกว่า เรื่องความเจริญทางกายวาจาและใจ

๘. พุทธธรรมว่าด้วยความเสื่อม ในวรรณกรรมกล่าวถึงเรื่อง ของกลุ่มคนเมื่อรวมกันมามาก ผู้นำกลุ่มคนเหล่านั้น เกิดกิเลสต้องการแย่งชิงบ้านเมืองของคนอื่น ก็จะนำมาซึ่งความเสื่อมของบ้านเมืองและความเสื่อมทางจิตใจ

ทำให้ผู้วิจัย เห็นได้ว่าในวรรณกรรมเรื่องสิริจันโทวาทนี้เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในฐานะเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนหลักพุทธธรรมแก่ประชาชนทั่วไปที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้เกิดความสุขสงบเจริญรุ่งเรืองในวิถีทางแห่งความดีงามตามแนวพุทธศาสนา และตามเจตนาที่ผู้แต่งมุ่งหวังให้เป็นไป

๕.๓ จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า

คุณค่าของหลักพุทธธรรมในวรรณกรรมสิริจันโทวาทยอดคำสอน ที่มีต่อสังคมไทย นี้มีต่อทั้งปัจเจกบุคคลและสังคม โดยสามารถแบ่งออกคุณค่าออกได้ ๕ คุณค่าหลักๆ ดังนี้ คือ

๑) คุณค่าด้านการดำเนินชีวิต พบว่าคุณค่าในด้านการดำเนินชีวิตนี้ปรากฏ อยู่ในวรรณกรรมสิริจันโทวาท ยอดคำสอนที่มีต่อสังคมไทยที่สามารถเห็นได้จากพุทธธรรม ๖ เรื่อง คือ (๑) พุทธธรรมว่าด้วยการปกครอง (๒) พุทธธรรมว่าด้วยผู้อยู่ใต้ปกครอง (๓) พุทธธรรมว่าด้วยความกตัญญูกตเวที (๔) พุทธธรรมว่าด้วยความเสียสละ (๕) พุทธธรรมว่าด้วยสัมมาอาชีวะ (๖) พุทธธรรมว่าด้วยศีล ซึ่งหลักพุทธธรรมเหล่านี้ล้วนปรากฏในเนื้อหาของวรรณกรรม

๒) คุณค่าที่มีต่อธรรมชาติ พบว่าคุณค่าที่มีต่อธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมสิริจันโทวาท ยอดคำสอนที่มีต่อสังคมไทยนั้นคือเรื่องของความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง ที่ปรากฏในพุทธว่าด้วยความเสื่อม และพุทธธรรมว่าด้วยความเจริญ ที่ทุกสรรพสิ่งเป็นไปตามกาลเวลา คุณค่าในความเข้าใจในกฎธรรมชาตินี้ย่อมทำให้เกิดความหลงติดต่อสิ่งต่างๆ ในชีวิตอันจะนำมาซึ่งความทุกข์แก่จิตได้นั่นเอง

๓) คุณค่าด้านการปกครอง พบว่าคุณค่าด้านการปกครองที่ปรากฏในวรรณกรรมสิริจันทโ
วาท ยอดคำสอนนี้มีต่อสังคมไทยในฐานะหลักการปกครองที่ตั้งงามตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองที่
จะต้องปฏิบัติตนเพื่อสร้างความสุขสงบตั้งงามตามหลักพุทธศาสนาแก่บ้านเมืองของตน ด้วยการมี
ทศพิธราชธรรม ตามหลักพุทธธรรมที่ว่าด้วยการปกครอง

๔) คุณค่าด้านคติความเชื่อ ในวรรณกรรมสิริจันทโวาทคำสอนมี เนื้อหาถึง ความเชื่อ
ปรากฏอยู่ โดย มุ่งหมายวิจารณ์ว่าในคติความเชื่อเหล่านั้นหากยึดถือ ความดีงามถูกต้องในทางพุทธ
ศาสนาแล้วคนความเชื่อในทางที่เสื่อมนั้นก็กลับเป็นสร้างความเจริญให้เกิดขึ้น และนำพาสู่ความพ้น
ทุกข์ สร้าง คุณค่าต่อสังคม ไทยให้เป็นสังคมที่มี การแสวงหาความเชื่อที่ถูกต้องมีเหตุผลที่เรียกว่า
ศรัทธาที่ดีนั่นเอง

จากผลจากการวิเคราะห์ถึงคุณค่าของหลักพุทธ ธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมสิริจันทโวาท
ยอดคำสอนนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งว่าในวรรณกรรมเรื่อง สิริจันทโวาท ยอดคำสอนนี้
ถือเป็นวรรณกรรมอีกชิ้นหนึ่งของคนไทยที่แสดงถึงความเป็นชาติที่มีอารยธรรม มีความเจริญในด้าน
ความรู้ ภูมิธรรมของผู้ประพันธ์วรรณกรรม(พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท)) รวมทั้งความ
เจริญรุ่งเรืองทางด้านพุทธศาสนาในสมัยนั้นเป็นอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และนำมา
ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดีตามตามหลักพุทธศาสนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักศึกษาหลักพุทธธรรมในวรรณกรรม สิริจันทโวาท ยอดคำสอนนี้ผู้วิจัย
ยังพบว่ายังมีวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ที่น่าศึกษาอยู่อีกเป็นจำนวนหลายเรื่อง เช่นพระเจ้าเลียบโลก ลำ
ธาตุสะกั้ง ท้าวหยี่ท้าวเจียง กลอนลำเวียงจันทน์ ตำนานขุนบรม ธรรมดาสอนโลก ท้าวคำสอน กาลนับ
มือส่วย ฮีต ๑๒ กอง ๑๔ อินทียาณสอนลูก สุริยวงศ์ จำปาสีตัน ทศชาติ นางผมหอม อรพิน คันธ
นาม แดงอ่อน พระยากาเผือก ขูลุนางอ้ว ท้าวโสวัจปลมสมโพธิ มหาชาติ อริยทรัพย์ สังกาศ พระยมก
ฉลองการะพิก เป็นต้นที่น่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาว่ามีหลักพุทธธรรมใดบ้างปรากฏใน
วรรณกรรมที่กล่าวมา หรือศึกษาเกี่ยวกับคติความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง
ใดบ้าง เพื่อนำสู่การนำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของวรรณกรรม และคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในวรรณกรรม
ในเรื่องดังกล่าว อันจะนำไปสู่การปฏิบัติและหาคำตอบในบางสิ่งบางที่ปรากฏในเนื้อหาวรรณกรรม
เพื่อนำมาสู่การประยุกต์ใช้ในสังคมไทยต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังขอเสนอแนะหัวข้อวิจัยศึกษาใน
ประเด็นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาเรื่อง บทบาทพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) ที่มีต่อการปกครอง
คณะสงฆ์ในภาคอีสาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท)

ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในภาคอีสานในขณะนั้นว่าเป็นเช่นใด ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้างในสมัยนั้นต่อการปกครองของสงฆ์ในภาคอีสาน

๒) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอีสานกับวรรณกรรมในภาคอื่นๆ เช่น ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคเหนือ ในด้านความแตกต่าง และสาระสำคัญของวรรณกรรมเพื่อจะได้นำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นฐานข้อมูลทางวรรณกรรมต่อไป

๓) ศึกษาคติความเชื่อเรื่องความตายและการกลับชาติมาเกิด ที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน ว่ามีความเชื่อเช่นใด และปรากฏกล่าวไว้ในวรรณกรรมอย่างไร เพื่อเปรียบเทียบกับหลักการในทางพุทธศาสนากับเรื่องความตายและการกลับชาติมาเกิดว่าในวรรณกรรมกับแนวคิดของพุทธนั้นตรงกันหรือไม่